DeepL
Abonneer u op DeepL Pro om grotere bestanden te vertalen.
Meer informatie vindt u op www.DeepL.com/pro.

Verklaring
van het Gezamenlijk Forum van het maatschappelijk middenveld en wetenschappelijk onderzoek

Een bevredigend leven gedurende het hele leven:
een gezamenlijke inspanning van het maatschappelijk middenveld en onderzoek bij de beleidsvorming

Rome, 15 juni 2022

Preambule

1. Wij, vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en het wetenschappelijk onderzoek, zijn verheugd over de geboden gelegenheid om de gevolgen van het Internationaal Actieplan van Madrid inzake Vergrijzing en de Regionale Uitvoeringsstrategie ervan (MIPAA/RIS) voor ouderen in de regio van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties (UNECE) te bespreken.
2. Wij erkennen de toezeggingen die de lidstaten van de VN/ECE hebben gedaan in de ministeriële verklaring van Rome van 2022 (2022 MD). Wij waarderen het in het bijzonder dat op vele gebieden aandacht wordt besteed aan de rechten en behoeften van ouderen en roepen de lidstaten op hun verbintenissen uit hoofde van de vorige en de komende regionale uitvoeringsstrategieën van de MIPPA na te komen om het recht van ouderen op een waardig leven en volwaardige participatie in de samenleving te versterken.
3. Wij erkennen de verschillende maatschappelijke, politieke, economische en milieucrisissen die vele landen doormaken, en stellen dat juist in moeilijke tijden de MIPAA moet worden gehandhaafd, en de inspanningen om ouderen beter te dienen, moeten worden opgevoerd.
4. Wij waarderen de op mensenrechten gebaseerde aanpak die in de MD 2022 is gekozen en roepen de lidstaten op ervoor te zorgen dat deze aanpak verder wordt gevolgd in alle beleidslijnen en programma's, met inbegrip van het verzamelen, monitoren en evalueren van gegevens.
5. Wij constateren met toenemende bezorgdheid dat de MIPAA niet universeel wordt toegepast en dat de MIPAA er niet voor heeft gezorgd dat de lidstaten het volledige genot van de mensenrechten door ouderen volledig eerbiedigen, beschermen en verwezenlijken. De bestaande indicatoren zijn ontoereikend om de verwezenlijking van de doelstellingen volledig te beoordelen en de lidstaten worden niet geconfronteerd met consequenties indien zij de in het kader van de MIPAA aangegane verbintenissen niet nakomen.
6. Het Gezamenlijk Forum staat volledig achter de aanbevelingen van de Hoge

Commissaris voor de mensenrechten van de Verenigde Naties (VN), de onafhankelijke deskundige inzake het genot van alle mensenrechten door ouderen, en de Wereldalliantie voor de rechten van ouderen (GAROP) dat er dringend behoefte is aan een juridisch bindend instrument van de VN om de mensenrechten van ouderen te bevorderen en te beschermen. Een dergelijk instrument zou de verplichtingen die de lidstaten in het kader van het MIPAA zijn aangegaan, versterken en hen in staat stellen de doelstellingen ervan te verwezenlijken. Daarom roept het Gezamenlijk Forum de lidstaten op zich actief in te zetten voor en steun te verlenen aan de besprekingen in de Open Werkgroep van de VN inzake vergrijzing, en de besprekingen in die werkgroep in de richting van bovengenoemd bindend resultaat te sturen, in overeenstemming met het mandaat van de werkgroep.

7. Voorts steunen wij het levensloopperspectief dat in de MD 2022 wordt gehanteerd om de sociale ongelijkheden aan te pakken die zich in de loop van het leven opstapelen. Daartoe behoren - maar zijn niet beperkt tot - sociaal isolement en eenzaamheid, twee verschijnselen die zowel een oorzaak als een gevolg van deze ongelijkheden zijn. Het beleid moet dergelijke processen temperen door billijker levensomstandigheden en toegang tot sociale steun te creëren en door sociale solidariteit te bevorderen.

8. Wij zijn uiterst bezorgd over de gevolgen die de COVID-19-pandemie heeft gehad voor ouderen in de hele regio en die heeft geleid tot een ongekend aantal sterfgevallen die te voorkomen waren. De algemene isolatiemaatregelen die in sommige settings zijn toegepast, hebben ertoe geleid dat ouderen een aanzienlijke tol hebben betaald in termen van geestelijke en lichamelijke gezondheid. Voorts werden te veel sterfgevallen veroorzaakt door leeftijdsdiscriminatie, waardoor ouderen van hun rechten werden beroofd en zij geen optimale diensten konden ontvangen.

9. In latere fasen van de pandemie hebben vaccinaties en de voorzorgsmaatregelen van de gehele bevolking het mogelijk gemaakt ouderen beter te beschermen, zij het met blijvende ongelijkheden in toegang en dekking. Bij de herziening van de MIPAA moet derhalve worden voortgebouwd op de lessen die zijn getrokken uit de COVID-19-pandemie en op de recente ontwikkelingen in de Mensenrechtenraad (HRC) bij de veroordeling van leeftijdsisme en leeftijdsdiscriminatie (Resolutie HRC/48/3 en verslag HRC 49/70) om de bescherming van de rechten van ouderen te versnellen en te verbeteren.

10. De onderwerpen die in de MD 2022 aan bod komen, zijn van cruciaal belang voor zowel het maatschappelijk middenveld als de wetenschappelijke onderzoeksgemeenschappen. Op basis van de inbreng van deze gemeenschappen zullen wij specifieke kwesties onderstrepen en richtsnoeren geven voor onderwerpen die in de toekomst aan bod moeten komen.

Bevordering van actief en gezond ouder worden

11. Het Gezamenlijk Forum waardeert de doelstelling om actief en gezond ouder worden te bevorderen, maar wenst te onderstrepen dat, vanuit een op levensloop en mensenrechten gebaseerd perspectief, intensiever rekening moet worden gehouden met milieu-, contextuele en structurele randvoorwaarden om actief en gezond ouder worden mogelijk te maken. Daartoe moet het wereldwijde netwerk voor leeftijdsvriendelijke steden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in de lidstaten verder worden ontwikkeld.

12. Ouderen vormen een heterogene groep met zeer uiteenlopende kenmerken, zoals genderidentiteit, woonomgeving en milieuomstandigheden, gezondheidstoestand, sociaaleconomische en onderwijsachtergrond, sociale betrekkingen, ras, godsdienst, etniciteit en seksuele geaardheid, alsmede diverse intersectionele aspecten. Deze diversiteit moet tot uiting komen en naar waarde worden geschat in beleidsmaatregelen op het gebied van onder meer onderwijs, opleiding en levenslang leren (ook voor de oudste ouderen); gelijke toegang tot goederen en diensten; verlenging van het beroepsleven en een fatsoenlijk evenwicht tussen werk en privé-leven; milieuomstandigheden met betrekking tot mobiliteit en huisvesting; alsmede gezondheidsbevordering, ziektepreventie, en gezondheids- en sociale zorgdiensten.

Een en ander moet worden geschraagd door een uitdrukkelijke toepassing van de beginselen van non-discriminatie op grond van leeftijd en andere factoren bij het streven naar de verwezenlijking van alle mensenrechten. Alleen dan kunnen wij samen met de jongere generaties inclusieve samenlevingen opbouwen, waarin ouder worden en een lang leven ten volle worden gewaardeerd als een kans voor de individuele burger en de samenleving als geheel.

13. Wij onderstrepen punt 12 van de MD 2022 dat gendermainstreaming van cruciaal belang is "in beleidsmaatregelen die actief en gezond ouder worden bevorderen, rekening houdend met de verschillende behoeften en situaties van alle individuen gedurende de levensloop". Ook achten wij de ondersteuning en reconstructie van loopbaantrajecten gedurende de levensloop van groot belang, evenals de volledige erkenning van onbetaalde zorgarbeid als sleutel tot de bestrijding van de genderpensioenkloof en de armoede onder vrouwen op oudere leeftijd.
14. Wij benadrukken dat de actieve participatie van ouderen in het opkomen voor hun rechten moet worden bevorderd door hen meer mogelijkheden te geven om deel te nemen aan het sociale en politieke leven, zowel op individueel niveau (opleiding, vrijwilligerswerk, toegankelijkheid, enz.) als met betrekking tot structuren in het politieke bestel (onafhankelijke ondersteuning van representatieve organisaties van ouderen, raadpleging over en mede-ontwikkeling van overheidsbeleid, ministeries, ombudspersonen, gemeenschapsraden, enz.)
15. Wij erkennen dat het van belang is weerstand te bieden aan de tendens om sommige lichamelijke en geestelijke gezondheidsproblemen, zoals artritis, atherosclerose, depressie en de ziekte van Alzheimer en verwante vormen van dementie, te beschouwen als een onvermijdelijk onderdeel van het "normale" verouderingsproces. Deze normalisering heeft ernstige gevolgen voor de gezondheidszorg en voor het welzijn en de levenskwaliteit van ouderen.

Zorgen voor gelijke toegang tot zorg en ondersteuning voor ouderen en hun verzorgers

16. Wij waarderen het grote belang dat de lidstaten hechten aan de ontwikkeling van toegankelijke, geïntegreerde en naar behoren gefinancierde zorgstelsels en aan de erkenning van informele en onbetaalde zorgverleners. Wij willen echter benadrukken dat er in de meeste lidstaten een te grote afhankelijkheid is van onbetaalde zorgarbeid, die ongelijkheden veroorzaakt, met name voor vrouwen en personen die zich vanwege zorgtaken uit de arbeidsmarkt terugtrekken, hetgeen op zijn beurt bijdraagt tot lagere pensioenen en genderkloven inzake inkomen en pensioenen doet ontstaan.
17. Wij roepen ertoe op het beleid inzake langdurige zorg zodanig te wijzigen dat het het recht op onafhankelijkheid en autonomie zo goed mogelijk ondersteunt, waarbij de nadruk wordt gelegd op de keuze van zorgbehoevenden over de vorm van kwaliteitszorg die het best bij hen past. Dit is alleen mogelijk door meer te investeren in de ontwikkeling van alle vormen van kwaliteitszorg, met name thuiszorg, gemeenschapsgerichte zorg en verpleeghuiszorg. Dit vergt ook een sociale-beschermingsbenadering van de langdurige zorg, waardoor zorgdiensten universeel beschikbaar worden voor alle personen die behoefte hebben aan ondersteuning.
18. Wij maken reclame voor de veranderende gezinsstructuren, de toegenomen mobiliteit, de toegenomen verstedelijking en andere maatschappelijke veranderingen die traditionele concepten van zorg door familieleden onhoudbaar maken en de sociale uitsluiting versterken waarmee onbetaalde, informele zorgverleners worden geconfronteerd. Om gemeenschapsgerichte zorg te bevorderen, zal moeten worden geïnvesteerd in kwaliteitsdiensten die zorgbehoevende alleenstaande ouderen kunnen

ondersteunen, met name ouderen die in afgelegen gebieden wonen, en het volledige genot van hun mensenrechten kunnen garanderen. Het creëren van zorgzame buurten, gecoördineerde steun in een lokale omgeving en multifunctionele gezondheids- en socialezorgcentra zijn sociale innovaties die in dit verband de weg vooruit kunnen wijzen.

19. Tegelijkertijd moeten mantelzorgers worden gesteund met maatregelen om betaald werk, zorg en privéleven te combineren, bijvoorbeeld door te zorgen voor sociale bescherming en inkomenssteun, diensten voor respijtzorg en dagopvang, alsook opleiding om de fysieke en psychologische uitdagingen van het zorgen aan te kunnen.

20. De pandemie heeft aangetoond dat het dringender is dan ooit om het werk in de professionele zorgsector opnieuw te bekijken. De slechte arbeidsomstandigheden van zorgpersoneel zijn aan het licht gekomen, evenals de uitdaging om zorgpersoneel in de meeste lidstaten op te leiden, aan te werven en vast te houden. Het beroep moet aantrekkelijker worden gemaakt door de arbeidsomstandigheden en de lonen te verbeteren, nieuwe beroepsprofielen op te stellen, nieuwe manieren van onderwijs en opleiding te vinden en nieuwe manieren te vinden om de zorg in de gemeenschap te organiseren.
21. Wij benadrukken dat het van belang is de participatie en de betrokkenheid van zorgbehoevenden en hun familieleden bij het zorgbeleid te vergroten, te beginnen met de totstandbrenging van een dialoog met zorgbehoevenden, familieleden en hun omgeving vanaf het begin van de zorgbehoeften. Wij roepen op tot zorgstelsels die mensen in alle fasen van hun leven mondiger maken, hun participatie mogelijk maken en hun autonomie ondersteunen - dat wil zeggen zorgstelsels die ervoor zorgen dat ouderen als gelijkwaardige en volwaardige burgers deel kunnen uitmaken van de samenleving.

Mainstreaming van ouder worden ter bevordering van een samenleving voor alle leeftijden

22. Wij staan volledig achter de mainstreaming-benadering van vergrijzing op alle niveaus. Ouderen zijn een integraal en waardevol onderdeel van de samenleving, en hun waardigheid en levenskwaliteit zijn indicatoren van maatschappelijke ontwikkeling. Versterking van de rol van ouderen door bestrijding van het leeftijdsvraagstuk en bevordering van de solidariteit tussen de generaties zijn derhalve voorwaarden voor de opbouw van een samenleving voor alle leeftijden.
23. De lidstaten vertrekken vanuit zeer verschillende uitgangspunten, zodat onderzoek en ontwikkeling nodig zijn om wederzijds leren en leren uit goede praktijken te vergemakkelijken. Dit geldt met name voor het vraagstuk van het leeftijdsvraagstuk, waarvoor instrumenten moeten worden ontwikkeld om zowel de bewustwording als de concrete uitvoering van passende maatregelen te bevorderen en te meten. Het inschakelen van de media is in dit verband een cruciaal onderdeel van deze strategie.
24. Wij erkennen de brede steun in de MD 2022 voor de rechten van ouderen, maar onderstrepen dat de desbetreffende wetgeving niet in alle lidstaten is aangenomen, noch volledig is uitgevoerd, en dat vele lidstaten nog aarzelen om een VN-Verdrag inzake de rechten van ouderen te steunen. Wij roepen derhalve op tot het opzetten van passende structuren in de lidstaten om een op de mensenrechten gebaseerde aanpak te waarborgen bij de aanpak van demografische veranderingen en solidariteit tussen de generaties, het mainstreamen van vergrijzing, en daarmee verband houdende wetgeving.

Toekomstige onderwerpen

25. De toekomst van de vergrijzing en van alle generaties zal onder meer afhangen van de vraag of en hoe samenlevingen in staat zullen zijn om de huidige maatschappelijke, politieke, economische en milieucrisissen op te lossen die verder gaan dan demografische veranderingen. Bij gebreke van een kader voor mensenrechten met

betrekking tot vergrijzing moet in het MIPAA/RIS-proces, waaraan de civiele samenleving en het onderzoek een passende bijdrage zullen leveren, rekening worden gehouden met de uitdagingen. Dit proces moet worden geschraagd door een krachtige internationale entiteit die de rechten van ouderen ontwikkelt, controleert en waarborgt, bijvoorbeeld door een integratie en aanzienlijke opwaardering van de verschillende VN-programma's en -initiatieven die zich met de vergrijzing bezighouden.

26. Onderzoek zal bijdragen tot de vooruitgang van de kennis**.** Bij het opzetten van studies en onderzoeksvragen moeten wij **ons meer bewust worden van leeftijdsgebondenheid, seksisme, racisme en alle andere vormen van discriminatie en intersectionaliteit**. Wij moeten geriatrisch en gerontologisch onderzoek bevorderen waarbij leeftijd en geslacht worden verzameld

gedifferentieerde gegevens over ouderen, waarbij ervoor moet worden gezorgd dat oudere vrouwen, ouderen in de oudste leeftijdscategorieën en kwetsbare ouderen, alsmede personen die in verpleeghuizen wonen, in het onderzoek worden betrokken, en wij moeten hen in klinische proeven opnemen. Voorts moet multidisciplinair onderzoek zich richten op sociale ongelijkheden op alle niveaus, en moeten onderzoeksresultaten altijd worden vertaald in empirisch onderbouwde beleidsbeslissingen, die in overleg met alle betrokken belanghebbenden worden genomen, en die een samenleving voor alle leeftijden in stand houden.

27. De toenemende **prevalentie van opkomende technologieën** (zoals die welke gebaseerd zijn op kunstmatige intelligentie) en de **gevolgen van digitalisering** voor individuen en samenlevingen moeten zorgvuldig worden geanalyseerd en onderbouwd met **strategieën die billijkheid bevorderen en vooroordelen minimaliseren door de toegang te verbeteren en sociale uitsluiting en digitale kloof te voorkomen**. Dit betekent dat de inspanningen om ouderen digitale vaardigheden, connectiviteit en toegankelijke en betaalbare technologieën en instrumenten aan te bieden, moeten worden opgevoerd. Tegelijkertijd moeten gebruikers worden beschermd tegen inbraak, zwendel, fraude en andere schendingen van hun rechten bij het gebruik van digitale apparaten en toepassingen.

28. **Noodsituaties** ten gevolge van oorlogen en militaire interventies, klimaatverandering en pandemieën zullen in de toekomst waarschijnlijk toenemen en grotere risico's voor ouderen met zich blijven brengen. Noodhulpoperaties en daarmee verband houdende interventies zullen beter moeten worden afgestemd op de rechten en behoeften van ouderen, en ouderen zullen moeten worden betrokken bij de planning, uitvoering en evaluatie van preventieve en curatieve operaties. Dit omvat ook onderzoek naar het momenteel onderbelichte gebied van de ontwikkeling van solidariteit tussen de generaties in verband met de klimaatverandering.

29. De COVID 19-pandemie heeft tot nadenken geleid over vele kwesties in verband met ouderen. Ouderen, die vaak worden omschreven als "hulpeloze slachtoffers" wat betreft ernstige ziekte en hoog sterftecijfer, bleken opmerkelijk veerkrachtig op andere levensterreinen, zoals bij de zorg voor kleinkinderen of bij vrijwilligerswerk. Daarom **moet de participatie van ouderen worden gewaarborgd wanneer wordt beslist over hun positie en autonomie** versus vormen van bescherming en zorg. In dit verband is ook een heroverweging van de rol van verpleeghuizen noodzakelijk, uitgaande van de beginselen van autonomie en persoonsgerichte zorg.

30. Ouderen als een diverse maatschappelijke groep vragen om meer bewustzijn van individuele behoeften met betrekking tot openbare infrastructuren die niet langer uitsluitend op basis van traditionele gezins- en relatievormen kunnen worden vormgegeven. Het **belang van alle soorten sentimentele relaties en seksualiteit** op oudere leeftijd voor het emotionele, spirituele en fysieke welzijn moet worden erkend en er moeten voor iedereen gunstige maatschappelijke voorwaarden worden geschapen om het volledige potentieel van het leven te kunnen benutten.

31. In verband hiermee is het van belang te begrijpen hoe **verschillende opkomende verschijnselen de voorwaarden en de perceptie van leeftijd** in de komende jaren zullen **veranderen**. Daartoe behoren veranderende gezinsstructuren, als gevolg van het groeiende aantal alleenstaanden, kinderlozen en mensen met uitgesteld ouderschap; de ervaring van het leven tot op hoge leeftijd met een toenemend risico

van zintuiglijke, lichamelijke of geestelijke gebreken; het effect van meer geglobaliseerde en gedigitaliseerde arbeidsomstandigheden; de toenemende diversiteit van seksuele geaardheden; en het naast elkaar bestaan van gemengde religieuze en etnische gemeenschappen.

32. **Sociale ongelijkheid** zal een belangrijke uitdaging blijven. Multidisciplinair en intercultureel onderzoek in combinatie met de betrokkenheid van relevante belanghebbenden en een nauwkeurige monitoring van eenzaamheid en sociaal isolement zal de ontwikkeling van doeltreffende maatregelen ondersteunen.

33. Ten slotte, maar daarom niet minder belangrijk, zullen verschillende **uitdagingen in verband met migratie en vergrijzing zo** spoedig mogelijk moeten worden aangepakt. Migratie wordt vaak beschreven als een probleem van jongere generaties, maar het betreft ook ouderen, zowel in de landen van herkomst als in de ontvangende landen. Enerzijds moeten ouderen die in de landen van herkomst (bijvoorbeeld Roemenië, Oekraïne, Moldavië en Polen) zijn achtergebleven, de zorg voor hun kleinkinderen overnemen of worden zij alleen achtergelaten. Anderzijds worden ouderen (en/of hun familieleden) in veel ontvangende landen (zoals Oostenrijk, Duitsland, Italië, Spanje en Zwitserland) vaak werkgever van inwonende migrantenverzorgers.

34. Ouderen die hun land van herkomst hebben verlaten wegens milieurampen of oorlog, zoals oudere vluchtelingen uit Syrië of Oekraïne, worden geconfronteerd met moeilijkheden bij het vinden van passende huisvesting, inkomenssteun, het behoud van hun pensioenrechten en de toegang tot gezondheids- en zorgstelsels. Een beter begrip en **een** betere **erkenning van de specifieke behoeften en aspiraties van vluchtelingen**, van "ouder worden in een vreemd land" in het algemeen, **en van migrantenverzorgers** in het bijzonder, is daarom noodzakelijk. Bij de aanpak van de migratieproblematiek moeten ook de daarmee samenhangende vraagstukken van ongelijkheid en breuken in het sociale weefsel in de verschillende VN/ECE-lidstaten aan de orde komen.

Afsluitende opmerkingen

Wij zijn ons er ten volle van bewust dat een nieuwe aanpak van de vergrijzing en de demografische veranderingen niet kan worden opgelost met incrementele lapmiddelen in de wetgeving of beleidsinitiatieven op korte termijn alleen. Wij erkennen dat het geen mensenrechteninstrument is, maar zien het MIPAA/RIS-proces als een kans om samen met alle betrokken partners en landen op nationaal en internationaal niveau passend beleid voor ouderen te ontwikkelen in de richting van een holistische strategie, en het te gebruiken als een kompas om de bijdrage van hun beleid te meten aan de verbintenis om de mensenrechten voor allen te eerbiedigen en niemand achter te laten.

Wij waarderen de erkenning van NGO's en de onderzoeksgemeenschap voor hun betrokkenheid bij het MIPAA-proces en onderstrepen de verschillende rollen van organisaties, de civiele samenleving en instellingen in dit proces als bevorderaars van innovatie, aanbieders van ondersteunende diensten en kennis, alsook als pleitbezorgers van ouderen en hun rechten en behoeften.

Als vertegenwoordigers van ouderen en wetenschappelijke onderzoekers zijn wij vastbesloten onze betrokkenheid ook bij de volgende herziening en beoordeling van het MIPAA-proces te intensiveren en zijn wij bereid de toezeggingen die tijdens de huidige ministeriële conferentie zijn gedaan, te steunen om ervoor te zorgen dat zij volledig worden gerealiseerd.

Om deze inspanningen te ondersteunen achten wij het noodzakelijk dat onverwijld een internationaal, juridisch bindend instrument wordt gecreëerd dat de beleidsinspanningen van de lidstaten inzake de bevordering en bescherming van de rechten van ouderen onderbouwt. Daarom doen wij een beroep op de regeringen om de opstelling van een VN-Verdrag voor de rechten van ouderen te steunen, teneinde de gelijke toepassing van de universele rechten van de mens op oudere leeftijd op nationaal en mondiaal niveau te

waarborgen.

Deze verklaring is gebaseerd op de bijdragen die het maatschappelijk middenveld en de organisaties voor wetenschappelijk onderzoek hebben voorgesteld ter voorbereiding van het gezamenlijk forum dat op 15 juni 2022 in Rome is gehouden, toen de twee sectoren voor het eerst hun krachten bundelden om tot een gemeenschappelijk begrip te komen van de voorwaarden om oud te worden en te zijn. Het was een coöperatief en productief proces, en wij hopen dat dit ook in en voor de toekomst het geval zal zijn.